

ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ ЖИТТЄВОГО УСПІХУ У ОСІБ З РІЗНИМ НАПРУЖЕННЯМ АКСІОСФЕРИ

Барковська Ю. С.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ybarkovska@gmail.com*

Поняття життєвого успіху та його досягнення займає центральне місце в системі цінностей сучасного суспільства. В умовах соціальних змін аксіосфера, як сукупність основних цінностей та орієнтацій особистості, набуває особливої значущості. Вона не тільки формує пріоритети людини, але й визначає її цілі, пріоритети та критерії життєвого успіху. Аксіосфера впливає на поведінку людини, на її здатність долати труднощі, досягати поставлених цілей та оцінювати своє життя. Однак особистісні уявлення про життєвий успіх часто відрізняються залежно від рівня аксіосфери, що робить вивчення цієї теми актуальним для психологічної науки.

Сучасне суспільство пропонує широкий спектр моделей успіху, що підкреслює необхідність аналізу його сприйняття. Успіх може визначатися як професійними досягненнями, фінансовою стабільністю, сімейним добробутом, а також самореалізацією та внутрішньою гармонією. Завдяки цьому дослідженню можна краще зрозуміти, як різні рівні аксіосфери формують уявлення про успіх, а також виявити, як ці уявлення впливають на рівень задоволення життям. Поглиблене розуміння цих процесів може допомогти психологам у розробці програм, спрямованих на гармонійний розвиток особистості та підвищення якості життя.

Основною метою цього дослідження є визначення взаємозв'язку між рівнем розвитку аксіосфери та особливостями сприймання життєвого успіху. Дослідження фокусується на виявленні відмінностей у критеріях успіху та його оцінці серед людей з різним рівнем ціннісних орієнтацій. Гіпотеза дослідження полягає в тому, що особи з розвиненою аксіосферою прагнуть до досягнення внутрішньої гармонії, самореалізації та суспільно значущих цілей. Навпаки, люди з менш розвиненою аксіосферою більше орієнтовані на зовнішні критерії успіху, такі як фінансова стабільність або соціальний статус.

Це дослідження націлене на розуміння ролі аксіосфери як механізму, що визначає способи досягнення успіху та джерела задоволення. Вивчення цієї теми дозволяє краще зрозуміти структуру мотиваційної сфери особистості та встановити зв'язок між внутрішніми цінностями і життєвими прагненнями, а також визначити чинники, які сприяють формуванню ціннісних установок.

Дослідження базується на поєднанні кількох методик, спрямованих на оцінку рівня аксіосфери та вивчення її впливу на

уявлення про життєвий успіх. Для визначення рівня аксіосфери було використано ряд психологічних тестів та опитувальників. Зокрема, для діагностики емоційного та соціального задоволення застосовувалися такі методики, як «Оксфордський опитувальник щастя» М. Аргайла, який вимірює загальний рівень щастя та задоволення життям. Також була застосована методика «Пакет оцінки особистісних прагнень» Р. Еммонса, яка дозволяє визначити життєві цілі та їхню значущість для особистості. Крім того, для оцінки структури ціннісних орієнтацій була використана методика «Діагностика мотивації досягнення» А. Меграбіана.

Емпіричне дослідження проводилося на вибірці зі 100 учасників, які представляли різні соціальні, вікові та професійні групи. Учасники дослідження заповнювали опитувальники, які фіксували їхні уявлення про успіх, а також критерії оцінки досягнень. Зібрані дані аналізувалися методами кореляційного та факторного аналізу, що дозволило виявити характер взаємозв'язку між рівнем аксіосфери та критеріями життєвого успіху.

Результати дослідження підтвердили гіпотезу про те, що рівень аксіосфери є значущим чинником у формуванні уявлень про життєвий успіх. Люди з високим рівнем аксіосфери прагнуть досягти гармонії між особистими прагненнями та соціальною значущістю своєї діяльності. Вони надають перевагу таким критеріям успіху, як особистісне зростання, духовний розвиток, самореалізація, а також взаємодія з іншими людьми, заснована на цінностях співчуття, взаєморозуміння та підтримки.

Зокрема, було встановлено, що учасники з високим рівнем аксіосфери частіше обирали внутрішні орієнтири, такі як емоційне благополуччя, почуття виконаного обов'язку та усвідомлення важливості власних досягнень для суспільства. Ці особи задоволені своїм життям і відчують гармонію з собою та світом, що забезпечує їм стабільний рівень психологічного благополуччя.

На противагу цьому, люди з низьким рівнем аксіосфери виявили схильність до оцінки життєвого успіху за зовнішніми показниками, такими як матеріальний добробут, кар'єрне зростання та суспільне визнання. Ці критерії, хоча і мають об'єктивне значення, часто не забезпечують стійкого рівня задоволення життям, оскільки залежать від зовнішніх обставин та соціальних очікувань. Відповідно, такі люди можуть бути більш схильні до стресу та тривоги через необхідність постійно відповідати соціальним стандартам успіху.

Отже, було підтверджено, що високий рівень аксіосфери дозволяє особистості досягати задоволення через самореалізацію та гармонію з оточенням, тоді як низький рівень аксіосфери часто призводить до залежності від зовнішніх факторів та меншого рівня задоволеності життям.

Проведене дослідження підтвердило важливість аксіосфери як регулятора соціально-психологічної поведінки, що сприяє саморозвитку особистості. Результати свідчать, що високий рівень аксіосфери сприяє формуванню глибокого відчуття особистісної значущості та внутрішньої гармонії, що знижує ризик емоційного вигорання та стресу. Такі люди здатні до більшої стійкості перед життєвими викликами та краще адаптуються до змін.

Отримані результати можуть мати практичне значення для психологічного консультування, зокрема, у сфері особистісного розвитку та мотиваційного тренінгу. Завдяки розробці програм розвитку аксіосфери можна допомогти людям розкрити свій потенціал і усвідомити цінності, що сприяють глибшому розумінню себе та ефективнішому управлінню своїм життям.

Загалом, дослідження підкреслює значення аксіосфери для формування уявлень про життєвий успіх і дозволяє зробити висновок, що орієнтація на внутрішні цінності є ключем до стійкого відчуття задоволення та життєвого балансу. Подальші дослідження в цій галузі можуть розширити розуміння того, як розвивати аксіосферу для підвищення загальної якості життя особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Еммонс Р. Л. Структура ціннісних орієнтацій особистості. *Журнал психології*, 2001.
2. Бубнов С. В. Діагностика особистісних цінностей. К. : Науковий світ, 2005.
3. Столович Л. Н., Каган М. С. Аксиологія: сутність і функції. *Філософія*. 2015.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВИХ

Вензик С. А., Перетятко Л. Г.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Аналіз нормативно-правових джерел, а також науково-методичної літератури дозволяє зробити висновок, що під соціально-психологічною адаптацією військовослужбовців розуміють результат змін суспільних, соціально-психологічних, морально-психологічних, економічних і демографічних відносин, а також пристосування особистості до існуючого соціального середовища. Специфічними особливостями соціально-психологічної адаптації є активна участь свідомості, вплив діяльності людини на навколишнє середовище і те, що людина активно змінює результати соціальної адаптації відповідно до соціальних умов життя [1, с. 160].